

**ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ ΠΟΛΥΤΡΟΠΗ ΑΡΜΟΝΙΑ &
ΠΟΛΥΤΡΟΠΗ**

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 12/06/2024

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΕΞΙ (6)

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Μακεδονική Επιτροπή: Ο Ρωσοτουρκικός πόλεμος (1877-1878) αναθέρμανε το όνειρο της ανάκτησης της Ηπείρου, της Θεσσαλίας και της Μακεδονίας. Η Ελλάδα επιχείρησε να ενισχύσει την υπεράσπιση των ελληνικών δικαιών με την υπόθαλψη επαναστατικών κινήματων στις επαρχίες αυτές. Τον Ιανουάριο του 1878 ιδρύθηκε στην Αθήνα η Μακεδονική Επιτροπή, με σκοπό την οργάνωση επανάστασης στη Μακεδονία. Πάλι οι Μακεδόνες πρόσφυγες της Νέας Πέλλας, και άλλοι της Εύβοιας, ανταποκρίθηκαν στις προσπάθειες της Επιτροπής να συγκεντρώσει στρατιωτική δύναμη. Η επανάσταση ξέσπασε στον Όλυμπο, στα Πιέρια και στη Χαλκιδική και έληξε με ανακωχή μεταξύ των Ελλήνων επαναστατών και των Τούρκων. (Πολλοί επαναστάτες πέρασαν για ασφάλεια στην ελεύθερη Ελλάδα. Λίγο αργότερα, μερικοί απ' αυτούς επέστρεψαν στις περιοχές τους).

Συμφωνία Μουρνιών Κυδωνίας: Οι διαπραγματεύσεις μεταξύ των επαναστατών του Θερίσου και των Προστάτιδων Δυνάμεων ήταν σκληρές και διήρκεσαν όλο το καλοκαίρι του 1905. Η τελική συμφωνία υπογράφηκε από τον Ελ. Βενιζέλο στις 2 Νοεμβρίου 1905 στο μοναστήρι των Μουρνιών Κυδωνίας. Εξασφαλίστηκε γενική αμνηστία και οι Μ. Δυνάμεις δεσμεύτηκαν να επεξεργαστούν ένα χάρτη νέων παραχωρήσεων στον κρητικό λαό, αρνούμενες πάντως να επιτρέψουν την ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα.

Σκωρίες: Η πιο γνωστή περιοχή μεταλλευτικής δραστηριότητας υπήρξε, όπως και στην αρχαιότητα, το Λαύριο. Το 1866 άρχισε εκεί τις εργασίες της μία γαλλο-ιταλική εταιρεία (Σερπιέρι-Ρου) με στόχο την εξαγωγή μεταλλεύματος όχι μόνο από τα υπόγεια κοιτάσματα αλλά και από τις «σκωρίες», τα υλικά που είχαν συσσωρευτεί εκεί στη διάρκεια των αιώνων εκμετάλλευσης των ορυχείων κατά την αρχαιότητα. Η τεχνολογία της εποχής επέτρεπε την απόσπαση

μεταλλεύματος από αυτά τα κατάλοιπα. Η εξόρυξη αργύρου και μολύβδου γνώρισε σημαντική άνθηση και πρόσθεσε στις ελληνικές εξαγωγές προϊόντα αξίας πολλών εκατομμυρίων δραχμών.

ΘΕΜΑ Α2

- α. Λάθος
- β. Λάθος
- γ. Λάθος
- δ. Σωστό
- ε. Σωστό

ΘΕΜΑ Β1

Η Ελλάδα του μεσοπολέμου (1919-1939), παρά το κόστος της μικρασιατικής συμφοράς, είχε αποκτήσει μια σειρά από πλεονεκτήματα, που επέτρεπαν τη θετική οικονομική της πορεία. Σε αντίθεση με πολλά γειτονικά της κράτη είχε ομογενοποιηθεί εθνικά, καθώς οι μειονότητες αντιπροσώπευαν πλέον λιγότερο του 7% του συνολικού πληθυσμού. Είχε ολοκληρώσει την αγροτική της μεταρρύθμιση και είχε προωθήσει την αστικοποίησή της: το 1/3 του πληθυσμού ζούσε πλέον σε μεγάλα αστικά κέντρα. Ταυτόχρονα, κάτω από το βάρος των πιέσεων είχε βελτιώσει τις υποδομές της και είχε υιοθετήσει αναπτυξιακές πολιτικές. Με λίγα λόγια είχε λύσει πολλά από τα προβλήματα που εξακολούθησαν για πολύ καιρό να ταλανίζουν τα υπόλοιπα βαλκανικά κράτη. Τέλος, θα μπορούσαμε να προσθέσουμε στα θετικά τη συγκέντρωση των Ελλήνων στο πλαίσιο του εθνικού τους κράτους και την εξάλειψη του ελληνικού κοσμοπολιτισμού που συχνά υπήρξε αιτία για να αντιμετωπίζεται η Ελλάδα ως δευτερεύον πεδίο ανάπτυξης οικονομικών δραστηριοτήτων. Η ανάπτυξη της Ελλάδας ενδιέφερε πλέον όλους τους Έλληνες.

Επιπλέον, οι πρόσφυγες είχαν φέρει μαζί τους τις γνώσεις, τον πολιτισμό τους και μια ισχυρή διάθεση για εργασία. Πέρα από τις επιτυχείς ή ανεπιτυχείς προσπάθειες των αρχών για αποκατάσταση των ξεριζωμένων, θεμέλιο της όλης προσπάθειας ήταν η διάθεση των ανθρώπων να εργαστούν σκληρά για να ξαναδημιουργήσουν αυτά που έχασαν μέσα στην καταστροφή.

ΘΕΜΑ Β2

Για την επίσημη έναρξη της νέας περιόδου της πολιτικής ζωής στην Κρήτη, μετά την επίδοση του πρώτου ενωτικού ψηφίσματος των Κρητών στην ελληνική κυβέρνηση (24 Σεπτεμβρίου 1908), σχηματίστηκε προσωρινή διακομματική Κυβέρνηση. Η Ελληνική Κυβέρνηση, για να μην προκαλέσει διεθνείς περιπλοκές με την αντίδραση της Τουρκίας, απέφυγε να αναγνωρίσει επίσημα την ένωση και περιορίστηκε σε παρασκηνιακές οδηγίες στη νέα Προσωρινή Κυβέρνηση της Κρήτης.

Παρά τις έντονες διαμαρτυρίες της Τουρκίας, οι Μεγάλες Δυνάμεις δεν αντέδρασαν δυναμικά και φάνηκαν να αποδέχονται σιωπηρά τις νέες εξελίξεις. Δεν προχώρησαν όμως σε καμιά επίσημη αναίρεση του πολιτικού καθεστώτος, όπως το είχαν υπογράψει το 1898. Όταν όμως υψώθηκε στο φρούριο του Φιρκά η ελληνική σημαία, οι Μ. Δυνάμεις απαίτησαν αμέσως την υποστολή της. Η Κυβέρνηση της Κρήτης δεν υπάκουσε και παραιτήθηκε. Και καθώς δεν βρέθηκε Κρητικός να υποστείλει την ελληνική σημαία, οι Μ. Δυνάμεις αποβίβασαν στρατιωτικό άγημα, το οποίο απέκοψε τον ιστό της.

Πολύτροπη
Αρμονία

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Α) Μετά την υπογραφή της Σύμβασης ανταλλαγής πληθυσμών (1923) και της Συνθήκης ειρήνης της Λοζάνης (1923), οι σχέσεις της Ελλάδας με την Τουρκία δοκιμάζονταν κατά διαστήματα από εντάσεις, καθώς η Τουρκία προκαλούσε προβλήματα στην παραμονή του Οικουμενικού Πατριαρχείου, επιχειρούσε σκόπιμα να μειώσει τον αριθμό των Ελλήνων της Κων/λης και αρνούσαν να αποδώσει τις καταπατημένες περιουσίες των Ελλήνων της Κων/λης στους νόμιμους ιδιοκτήτες τους. Ύστερα από διαπραγματεύσεις, τον Ιούνιο του 1925 υπογράφηκε η Σύμβαση της Άγκυρας, που είναι γνωστή ως Συμφωνία Εξηντάρη – Χαμδής Βέη. Ακολούθησε τον Δεκέμβριο του 1926 η Συμφωνία των Αθηνών που έφερε τις υπογραφές του Έλληνα υπουργού Εξωτερικών Περικλή Αργυρόπουλου και του Τούρκου αντιπροσώπου στη Μικτή Επιτροπή, Σουκρή Σαράτσογλου. Αυτές ρύθμιζαν τα επίμαχα θέματα • ειδικότερα, όπως συμπληρώνεται από το α' κείμενο, η Συμφωνία των Αθηνών προέβλεπε α) την εξαγορά των μη ανταλλάξιμων κτημάτων και ακινήτων από τις δύο χώρες β) Από την εξαγορά εξαιρούνταν τα κτήματα των μουσουλμάνων της Δυτικής Θράκης και των Ελλήνων της Κων/λης. γ) Η Ελλάδα και η Τουρκία θα

εξαγόραζαν ίδιας συνολικής αξίας κτήματα, ενώ τόσο η ελληνική όσο και η τουρκική κυβέρνηση αναλάμβαναν να απαλλάξουν τα εν λόγω κτήματα από οποιονδήποτε περιορισμό λειτουργούσε δεσμευτικά, ώστε να αποδοθούν στους ιδιοκτήτες τους. Όμως, οι συμφωνίες αυτές δεν εφαρμόστηκαν. Όταν, λοιπόν, τον Αύγουστο του 1928 το κόμμα των Φιλελευθέρων κέρδισε τις εκλογές με ισχυρή λαϊκή εντολή (178 από τις 250 έδρες), σχεδόν αμέσως η νέα κυβέρνηση ξεκίνησε διαπραγματεύσεις που κράτησαν δύο χρόνια. Ο Ελ. Βενιζέλος επιθυμούσε τη διευθέτηση των οικονομικών διαφορών και την αναγνώριση του εδαφικού καθεστώτος μεταξύ των δύο χωρών. Όμως, σε κάθε προσπάθεια προσέγγισης με την Τουρκία, εμπόδιο στεκόταν η έντονα αρνητική στάση των προσφύγων.

Β) Στις 10 Ιουνίου 1930 υπογράφηκε η Συμφωνία της Άγκυρας που αποτελούσε το οικονομικό σύμφωνο μεταξύ των δύο χωρών. Τα κυριότερα σημεία του ήταν:

- Ρύθμισε το ζήτημα των Ελλήνων ορθοδόξων της Κωνσταντινούπολης και των μουσουλμάνων της Θράκης, καθώς και των «φυγάδων».
- Όριζε ότι οι ανταλλάξιμες μουσουλμανικές περιουσίες στην Ελλάδα και οι ελληνικές στην Τουρκία περιέρχονταν στην κυριότητα του Ελληνικού και Τουρκικού Δημοσίου, αντίστοιχα.
- Προέβλεπε αμοιβαία απόσβεση των οικονομικών υποχρεώσεων μεταξύ των δύο χωρών.

Η συμφωνία ολοκληρώθηκε στις 30 Οκτωβρίου του ίδιου έτους με το Σύμφωνο φιλίας, ουδετερότητας και διαιτησίας. Σε αυτό, σύμφωνα με το β' κείμενο, προβλεπόταν ως και απαγόρευση συμμετοχής της Ελλάδας και της Τουρκίας, σε κάθε πολιτικό ή οικονομικό συνασπισμό που θα στρεφόταν ενάντια σε μία από τις δύο χώρες. Η παραπάνω συμφωνία συνοδευόταν από το Πρωτόκολλο για τον περιορισμό των ναυτικών εξοπλισμών, όπου αναφερόταν πως οι κυβερνήσεις Ελλάδας – Τουρκίας ήταν υποχρεωμένες να ενημερώνουν έγκαιρα η μία την άλλη, πριν παραγγείλουν ναυτικές μονάδες, ώστε να προλαμβάνεται ο ανταγωνισμός στο Αιγαίο και να διασφαλίζεται η ειρήνη «δια φιλικής ανταλλαγής απόψεων» (κείμενο Β'). Συνοδευόταν επίσης και από τη Σύμβαση εμπορίου, εγκατάστασης και ναυτιλίας. Στην τελευταία περιλαμβάνονταν, όπως μαρτυρεί και το όνομα της Σύμβασης, εμπορική συμφωνία, προξενική σύμβαση και σύμβαση εγκαταστάσεως (κείμενο Β'), με την οποία δινόταν η δυνατότητα στους υπηκόους του καθενός από τα δύο κράτη να ταξιδεύουν ή να εγκαθίστανται (με κάποιους περιορισμούς) στο έδαφος του άλλου κράτους.

ΘΕΜΑ Δ1

A) Όσο οι Έλληνες ήταν υπόδουλοι, σε γενικές γραμμές τηρούσαν κοινή στάση απέναντι στον κατακτητή. Όταν άρχισε η εκδίωξη των Τούρκων, άρχισαν οι συγκρούσεις μεταξύ των μέχρι τότε ομονοούντων. Το βασικότερο ζήτημα αφορούσε το ποιος και πώς θα διαχειριζόταν την εξουσία. Μια σειρά γεγονότων, που σχετίζονται με τη διαμόρφωση διαφορετικών απόψεων για το ζήτημα αυτό, οδήγησαν σ' ένα προστάδιο διαμόρφωσης των πρώτων πολιτικών κομμάτων. Τα γεγονότα αυτά συνδέονται με την κάθοδο του Δημητρίου Υψηλάντη στην επαναστατημένη Πελοπόννησο, ως πληρεξουσίου του αδελφού του Αλεξάνδρου, Γενικού Επιτρόπου της Φιλικής Εταιρείας, με σκοπό την ανάληψη της ηγεσίας της Επανάστασης. Όταν ο Δημ. Υψηλάντης έφτασε στην Ύδρα, οι Πελοποννήσιοι πρόκριτοι είχαν ήδη ορίσει από μόνοι τους κυβερνητικά όργανα τοπικής εμβέλειας, *γιατί ενδιαφέρονταν αποκλειστικά για την αυτοδιοίκηση της Πελοποννήσου αναφορικά με τη διάταξη των αξιωμάτων και τη θεσμική οργάνωσή της, όπως μας εξηγεί ο G. Hering. Όμως, ο Υψηλάντης, κατά τον G. Hering, επιθυμούσε τη συγκρότηση ενός ελληνικού κράτους, όπου θα εντάσσονταν όλες οι απελευθερωμένες ελληνικές περιοχές και που θα κυβερνιόταν από ένα κεντρικό κοινοβούλιο με πολύ διευρυμένες εξουσίες. Γι' αυτό θέλησε να επιβάλει ένα δικό του «Γενικό Οργανισμό της Πελοποννήσου», που θα του επέτρεπε να συγκεντρώσει τη στρατιωτική και πολιτική εξουσία στα χέρια του, χωρίς να προσδιορίζει το χρονικό διάστημα, στηριζόμενος στο αστικό στοιχείο. Οι πρόκριτοι δεν το αποδέχθηκαν, καθώς δεν ήταν διατεθειμένοι να απωλέσουν τη θέση και την εξουσία που μέχρι τότε κατείχαν. Έτσι, με δυσκολία αποσοβήθηκε η σύρραξη. Συνεπώς η αντίθεση μεταξύ των δύο πλευρών δεν είχε ως αντικείμενο μόνο το ποιος θα κατείχε πραγματικά την εξουσία, αλλά αφορούσε και τη δομή του υπό ίδρυση κρατικού οργανισμού. Ο Υψηλάντης δεν αποσκοπούσε στην εκμηδένιση της ισχύος των προκρίτων (κείμενο Β') αλλά στόχευε στη δημιουργία συγκεντρωτικού συστήματος διακυβέρνησης, ώστε να εξασφαλιστούν α) οι οικονομικοί πόροι (κρατικά έσοδα) για τη συνέχιση του αγώνα, β) η δημιουργία στρατοπέδων με κανονική τροφοδοσία, β) η στοιχειώδης πειθαρχία στο στράτευμα καθώς και δ) σώματα τακτικού στρατού, για να επιτύχει η Επανάσταση (β' κείμενο). Σύμφωνα μάλιστα με το β' κείμενο είχε αντιληφθεί πως οι μικροί ιδιωτικοί στρατοί που υπήρχαν δυσχέραιναν την εφαρμογή ενός συνολικού πολεμικού σχεδιασμού στην Πελοπόννησο, αφού η δράση τους περιοριζόταν στα στενά όρια των επαρχιών. Θεωρούσε ότι η παραπάνω κατάσταση ενίσχυε την πολυαρχία, τις αυθαιρεσίες, τις τοπικιστικές τάσεις και συνακόλουθα διευκόλυνε τη συγκέντρωση όλης της εξουσίας στα χέρια των προκρίτων και των καπεταναίων• πρόκριτοι και καπεταναίοι ισχυροποιούνταν με λάφυρα και πυρομαχικά από τις νίκες τους στα πεδία των μαχών και συνεπώς μπορούσαν να εισπράττουν εκείνοι τους φόρους, να παρέχουν μισθούς στα σώματά τους*

και να προσλαμβάνουν μικροκαπεταναίους. Όλα αυτά, πράγματι, αποτελούσαν εμπόδια για την οργάνωση του Αγώνα, θέτοντάς τον συνάμα σε κίνδυνο. Ωστόσο, οι πρόκριτοι – γαιοκτήμονες, έχοντας διαφορετικές επιδιώξεις, αξίωναν να είναι ένα αυτοδιοικούμενο συλλογικό όργανο ίσων και εναντιώνονταν στη συγκρότηση ενός εθνικού κοινοβουλίου ή μιας κεντρικής κυβέρνησης (Α' κείμενο). Ήθελαν να είναι όλοι υπεύθυνοι για όλα. Συγκροτήθηκαν λοιπόν οι πρώτες παρατάξεις.

Β) Το «Προσωρινόν Πολίτευμα» της Επιδαύρου, το πρώτο σύνταγμα της Επανάστασης, ψηφισμένο από την Α' Εθνοσυνέλευση, έδωσε το 1822 λύση στο πρόβλημα της ηγεσίας του Αγώνα, με τον αντιαπολυταρχικό χαρακτήρα του, με την αντιπροσωπευτική διακυβέρνηση που καθιέρωσε, με τη διάκριση των εξουσιών (γ' κείμενο) και συνακόλουθα με τη θέσπιση πολυαρχικής εξουσίας. Πράγματι σύμφωνα με το κείμενο γ' η Πολιτική Διοίκηση που απέρρευε από το Σύνταγμα αποτελούνταν από δύο σώματα, το Εκτελεστικό και το Βουλευτικό, με ετήσια θητεία. Ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος κατόρθωσε να γίνει ρυθμιστής της κατάστασης, έχοντας εξασφαλίσει για τον κύκλο του και για τους προκρίτους της Πελοποννήσου, των νησιών, καθώς και για τους αρχιερείς και εκπροσώπους της δυτικής και ανατολικής Στερεάς Ελλάδας την εξουσία, ενώ αγνοήθηκαν οι στρατιωτικοί αρχηγοί, ο Κολοκοτρώνης και ο Υψηλάντης, που θα μπορούσαν να υπονομεύσουν την εξουσία όλων των παραπάνω, όπως εύστοχα επισημαίνεται από τον ιστορικό Κ. Κωστή. Αν και ο Δ. Υψηλάντης εξελέγη πρόεδρος του Βουλευτικού, δεν μπορούσε από τη νέα θέση του να διαδραματίζει καίριο ρόλο στα πολιτικά πράγματα. Το γεγονός αυτό αποδεικνυόταν από τον παραμερισμό της Φιλικής Εταιρείας, που είχε οργανώσει και δρομολογήσει την Επανάσταση • όχι μόνο δεν αναφερόταν κάπου η συμβολή της στον Αγώνα αλλά υιοθετήθηκε και το σύμβολο της Αθηνάς αντί του Φοίνικα των Φιλικών, που συμβόλιζε την αναγέννηση του Ελληνισμού μέσα από τις στάχτες του και αγωνιζόταν για το δικό του κράτος. Έτσι δημιουργήθηκε ρήγμα στις σχέσεις μεταξύ στρατιωτικών και προκρίτων.

Αυτή είναι μια πρώτη ενδεικτική προσέγγιση των θεμάτων.

Κάθε απάντηση επιστημονικά τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.

Επιμέλεια Απαντήσεων: Νικολέττα Μπούγια